

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. sausio 10 d. *

Byloje C-402/03

dėl *Vestre Landsret* (Danija) 2003 m. rugsėjo 26 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. rugsėjo 29 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Skov Æg

prieš

Bilka Lavprisvarehus A/S

ir

Bilka Lavprisvarehus A/S

prieš

Jette Mikkelsen,

Michael Due Nielsen,

* Proceso kalba: danų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann (pranešėjas), C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann bei J. Makarczyk ir teisėjai C. Gulmann, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász ir G. Arestis,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
posėdžio sekretorius H. von Holstein, kanclerio pavaduotojas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. lapkričio 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Skov Æg*, atstovaujamos advokatų G. Lett ir U. Chrstrup,
- *Bilka Lavprisvarehus A/S*, atstovaujamos advokato J. Rostock-Jensen,
- J. Mikkelsen ir M. Due Nielsen, atstovaujamų advokatės J. Andersen,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos J. Molde, padedamo advokatės P. Biering,

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fraguas Gadea ir E. Braquehais Conesa,

- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos N. B. Rasmussen ir G. Valero Jordana,

susipažinęs su 2005 m. sausio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas dėl 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo (OL L 210, p. 29, toliau — direktyva) išaiškinimo.

- 2 Prašymas buvo pateiktas bylose J. Mikkelsen ir M. Due Nielsen (toliau — nukentėjusieji) prieš *Bilka Lavprisvarehus A/S* (toliau — *Bilka*) ir *Bilka* prieš *Skov Æg* (toliau — *Skov*) dėl žalos, patirtos dėl nukentėjusiųjų vartotų *Skov* pagamintų ir *Bilka* parduotų kiaušinių, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 Kaip nurodo direktyvos pirmoji konstatuojamoji dalis, ši direktyva priimama, „kadangi būtina derinti valstybių narių įstatymus dėl gamintojų atsakomybės už jų gaminių su trūkumais padarytą žalą, nes egzistuojantys skirtumai gali iškreipti konkurenciją ir daryti poveikį laisvam prekių judėjimui bendrojoje rinkoje bei sąlygoti skirtingą vartotojų apsaugos lygį“.
- 4 Kaip matyti iš direktyvos antrosios konstatuojamosios dalies, šia direktyva nustatoma atsakomybės sistema paremta teiginiu, kad „gamintojo atsakomybė be kaltės yra vienintelė galimybė tinkamai spręsti šią problemą, būdingą vis techniškėsniam tampančiam mūsų amžiui, pasižyminčiam teisingu šiuolaikinei technologinei gamybai būdingos rizikos paskirstymu“.
- 5 Direktyvos 1 straipsnis numato:

„Gamintojas atsako už žalą, atsiradusią dėl jo gaminio trūkumų.“

- 6 Direktyvos 3 straipsnis nustato:

„1. „Gamintojas“ yra galutinai pagaminto gaminio, bet kokių žaliavų ar sudedamosios dalies gamintojas arba kiekvienas asmuo, kuris prisistato gamintoju, ant gaminio nurodydamas savo vardą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą.

2. Nepažeidžiant gamintojo atsakomybę reglamentuojančių nuostatų, šioje direktyvoje gamintoju taip pat laikomas ir yra atsakingas kaip gamintojas kiekvienas verslu užsiimantis asmuo, importuojantis gaminį į Bendriją pardavimo, nuomos, lizingo ar kitokio platinimo tikslais.

3. Kai gamintojo negalima nustatyti, kiekvienas gaminio tiekėjas yra laikomas jo gamintoju, išskyrus jei jis per protingą laiką informuoja nukentėjusįjį apie tai, kas yra gamintojas arba kas jam gaminį patiekė. Ši taisyklė taikoma ir importuojamiems gaminiams, net ir esant nurodytam gamintojo vardui, jei ant jų nenurodytas 2 dalyje minėtas importuotojas.“

7 Dėl gamintojo atsakomybės įgyvendinimo direktyvos 4 straipsnis nurodo, kad „nukentėjusysis asmuo privalo įrodyti padarytą žalą, gaminio trūkumą ir priežastinį ryšį tarp trūkumo ir padarytos žalos“. 7 straipsnis išvardija atvejus, kada gamintojas nėra atsakingas. Tokie atvejai yra, pavyzdžiui, jei gamintojas neišleido gaminio į apyvartą, arba trūkumo nebuvo gaminio išleidimo į apyvartą metu, arba gaminys buvo pagamintas neturint tikslo jį platinti, arba trūkumas atsirado siekiant, kad gaminys atitiktų privalomus valstybinės valdžios institucijų įtvirtintus reikalavimus, arba trūkumo neleido pastebėti gaminio išleidimo į apyvartą metu egzistavusios žinios.

8 Dėl direktyva nustatytos atsakomybės sistemos santykio su asmens teisėmis pagal atsakomybę reglamentuojančią nacionalinę teisę šios direktyvos 13 straipsnis numato:

„Ši direktyva nedaro įtakos nukentėjusio asmens teisėms, kurias jis gali turėti pagal įstatymu reglamentuojamas sutartinės ar deliktinės atsakomybės nuostatas arba pagal specialią atsakomybės sistemą, egzistuojančią pranešimo apie šią direktyvą metu.“ (Pataisytas vertimas)

Nacionalinės teisės aktai

- 9 Iš Danijos vyriausybės pateiktų paaiškinimų matyti, kad prieš priimant direktyvą tiek gamintojo, tiek tiekėjo atsakomybė už gaminius su trūkumais Danijoje buvo reguliuojama teismų praktikos. Pagal ją atsakomybė už gaminius su trūkumais buvo nustatoma vadovaujantis bendrosiomis civilinės atsakomybės taisyklėmis, pagrįstomis kaltės samprata. Vis dėlto teismų praktikos raida lėmė tai, kad tam tikrais atvejais gamintojo atsakomybė būdavo pripažįstama net ir nesant kaltės. Tiekėjas atsakydavo už ūkio subjektus, veikiančius pirmesniuose gamybos ar platinimo grandies lygmenyse.
- 10 Direktyva į Danijos teisę buvo perkelta 1989 m. birželio 7 d. Įstatymu Nr. 371 dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais, iš dalies pakeistu 2000 m. lapkričio 28 d. Įstatymu Nr. 1041 (toliau – Įstatymas Nr. 371). Danijos vyriausybė nurodė, kad šis įstatymas, pirma, nustatė direktyvoje numatytą gamintojo atsakomybės už gaminius su trūkumais tvarką ir, antra, įtvirtino egzistavusią teismų praktikos taisyklę, pagal kurią tiekėjas atsako už ūkio subjektus, veikiančius vėlesniuose grandies lygmenyse. Be to, liko taikomos ankstesnės teismų praktikos taisyklės.
- 11 Įstatymo Nr. 371 4 straipsnis apibrėžia „gamintojo“ ir „tiekėjo“ sąvokas:

„1. Gamintoju laikomas asmuo, kuris galutinai pagamino gaminį, tarpinį gaminį ar žaliavą, kuris gamina ar surenka natūralius produktus ir kuris prisistato gamintoju, ant gaminio nurodydamas savo vardą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą.

2. Gamintoju taip pat laikomas verslu užsiimantis asmuo, importuojantis gaminį į Bendriją pardavimo, nuomos, lizingo ar kitokio platinimo tikslais.

3. Tiekėju laikomas verslu užsiimantis asmuo, kuris išleidžia gaminį į apyvartą, tačiau nėra laikomas gamintoju.

<...>“

- 12 To paties įstatymo 6 straipsnis įtvirtina gamintojo atsakomybės už gaminius su trūkumais principą. Šio įstatymo 10 straipsnis numato:

„Tiekėjas tiesiogiai atsako už gaminio trūkumus nukentėjusiesiems ir tolesniems platinimo grandinės tiekėjams.“

- 13 Pagal įstatymo Nr. 371 11 straipsnio 3 dalį tiekėjui, kuris atlygino nukentėjusiesiems žalą, atsiradusią dėl gaminio su trūkumais, pereina reikalavimo teisės iš ūkio subjektų, veikiančių pirmesniuose gamybos ar prekybos grandies lygmenyse.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 Pavartoję kiaušinius, pirktus *Bilka* priklausančioje parduotuvėje, kuri juos įgijo iš gamintojo *Skov*, nukentėjusieji užsikrėtė salmonelioze.

- 15 Nukentėjusieji pareiškė ieškinį tiekėjui *Bilka*, kuri įtraukė į bylą gamintoją *Skov*.
- 16 2002 m. sausio 22 d. Sprendimu *Aalborg Byret* nusprendė, kad kiaušiniai neatitiko reikalavimų, kad tarp šio trūkumo ir patirtos žalos buvo priežastinis ryšys ir kad nebuvo įrodyta nukentėjusiųjų kaltė. Iš *Bilka* buvo priteista atlyginti nukentėjusiesiems žalą, o iš *Skov* buvo priteista kompensuoti šią *Bilka* atlygintą žalą.
- 17 Šiomis aplinkybėmis *Bilka* ir *Skov* prašymu *Vestre Landsret* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar direktyva <...> draudžia tokią teisės sistemą, pagal kurią tiekėjas be jokių apribojimų atsako kaip gamintojas direktyvos prasme?
2. Ar direktyva <...> draudžia tokią teisės sistemą, pagal kurią, vadovaujantis teismų praktika, tiekėjas privalo be jokių apribojimų atsakyti už gaminio su trūkumais dėl gamintojo kaltės padarytą žalą vartotojui ar jo turtui, kaip tai nustatyta teismų praktikoje?

3. Nurodant

— (1985 m. liepos 25 d.) Ministrų tarybos (1025-ojo susitikimo) protokolą, kurio 2 punkte nurodyta:

„dėl 3 ir (13) straipsnių aiškinimo Taryba ir Komisija mano, jog niekas neprieštarauja, kad kiekviena valstybė narė galėtų savo nacionalinės teisės aktuose nustatyti taisykles dėl tarpininkų atsakomybės, nes jų atsakomybė nėra numatyta direktyvoje. Taip pat sutariama, kad pagal direktyvą valstybės narės gali nustatyti taisykles dėl galutinio atsakomybės padalijimo tarp keleto atsakingų gamintojų (žr. 3 straipsnį) ir tarpininkų“,

— direktyvos <...> 13 straipsnį,

klausinama, ar direktyva draudžia valstybei narei teisės aktais reglamentuoti tiekėjo atsakomybę už gaminį, jei tiekėjas yra apibrėžtas pagal įstatymo (Nr. 371) 4 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį kaip verslu užsiimantis asmuo, kuris išleidžia gaminį į apyvartą, tačiau nėra laikomas gamintoju direktyvos dėl atsakomybės už gaminius 3 straipsnyje pateikiamo apibrėžimo prasme.

4. Ar direktyva <...> draudžia valstybėms narėms priimti teisės nuostatą dėl atsakomybės už gaminį, pagal kurią tiekėjas, nebūdamas gamintojas ar nepriilygintas gamintojui pagal direktyvos 3 straipsnį, privalo atsakyti:

— kaip gamintojas direktyvos prasme?

— už vartotojo asmeniui ar jo turtui dėl gamintojo kaltės padarytą žalą, remiantis teismų praktika atsakomybės už gaminį srityje?

Nagrinėjama teisinė nuostata grindžiama prielaidomis:

- a) kad tiekėjas apibrėžtas kaip verslu užsiimantis asmuo, kuris išleidžia gaminį į apyvartą, tačiau nėra laikomas gamintoju (Įstatymo (Nr. 371) 4 straipsnio 3 dalies pirmas sakinyš);
- b) kad tiekėjas atsako tik tokiu atveju, jei galėtų būti pripažinta gamintojo atsakomybė (Įstatymo (Nr. 371) 10 straipsnis);
- c) kad tiekėjas turi galimybę ieškiniu pareikšti atgręžtinį reikalavimą gamintojui (Įstatymo (Nr. 371) 11 straipsnio 3 dalis).

5. Ar direktyva <...> draudžia valstybei narei palikti galioti ankstesnę už direktyvos ne teisės aktais, o teismų praktika grindžiamą taisyklę, pagal kurią tiekėjas, nebūdamas gamintojas ar jam prilyginamas asmuo pagal direktyvos 3 straipsnį, atsako:

— kaip gamintojas direktyvos prasme?

— už vartotojo asmeniui ar jo turtui dėl gamintojo kaltės padarytą žalą, remiantis teismų praktika atsakomybės už gaminį srityje?

Nagrinėjama teismų praktikos taisyklė grindžiama prielaidomis:

- a) kad tiekėjas apibrėžtas kaip verslu užsiimantis asmuo, kuris išleidžia gaminį į apyvartą, tačiau nėra laikomas gamintoju (Įstatymo (Nr. 371) 4 straipsnio 3 dalies pirmas sakiny);
- b) kad tiekėjas atsako tik tokiu atveju, jei galėtų būti pripažinta gamintojo atsakomybė (Įstatymo (Nr. 371) 10 straipsnis);
- c) kad tiekėjas turi galimybę ieškiniu pareikšti atgręžtinį reikalavimą gamintojui (Įstatymo (Nr. 371) 11 straipsnio 3 dalis).“

Dėl prejudicinių klausimų

- 18 Šiais klausimais, kurie nagrinėtini kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar direktyva draudžia, kad valstybė narė reglamentuotų tiekėjo atsakomybę taip, kad jis atsako kaip gamintojas.

- 19 Šiomis aplinkybėmis būtina priminti, kad direktyva įtvirtinta ir pagal jos 1 straipsnį gamintojui numatyta atsakomybė yra atsakomybė be kaltės. Tai aiškiai nurodoma direktyvos antroje konstatuojamojoje dalyje. Tai taip pat matyti iš šios direktyvos 4 straipsnyje išvardytų nukentėjusiesiems priklausančių įrodyti aplinkybių bei 7 straipsnyje numatytų atvejų, kai gamintojas nėra laikomas atsakingu.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas klausia, ar direktyva draudžia, pirma, nacionalinę taisyklę, perkeliančią direktyvos nustatytą ir gamintojui priskirtą atsakomybę be kaltės tiekėjui, ir, antra, nacionalinę taisyklę, perkeliančią tiekėjui atsakomybę dėl gamintojo kaltės.
- 21 Kad atsakytume į šiuos klausimus, būtina papildomai nustatyti direktyva siekiamo derinimo apimtį.

Dėl direktyva siekiamo suderinimo apimties

- 22 2002 m. balandžio 25 d. Sprendimuose *Komisija prieš Prancūziją* (C-52/00, p. I-3827, 16 punktas), *Komisija prieš Graikiją* (C-154/00, Rink. p. I-3879, 12 punktas) ir *González Sánchez* (C-183/00, Rink. p. I-3901, 25 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybių narių diskrecija reglamentuoti atsakomybę už gaminius su trūkumais yra visiškai apibrėžta pačioje direktyvoje ir turi būti nustatyta atsižvelgiant į jos tekstą, tikslą ir struktūrą.
- 23 Išnagrinėjęs šiuos kriterijus, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad direktyva siekiama visiškai suderinti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas joje reglamentuojamais klausimais (minėtų sprendimų *Komisija prieš Prancūziją* 24 punktas ir *Komisija prieš Graikiją* 20 punktas).

- 24 Šiame procese nukentėjusieji ir Danijos vyriausybė nurodo, kad direktyva ne visiškai derinama atsakomybė už gaminius su trūkumais, o tik gamintojo atsakomybė už gaminius su trūkumais. Remdamiesi direktyvos 1 ir 3 straipsnių tekstais, jie teigia, kad ji nereglamentuoja tiekėjo atsakomybės ir palieka valstybėms narėms diskreciją apibrėžti atsakingus asmenis.
- 25 Direktyvos 1 straipsnis numato atsakomybę už žalą, padarytą dėl gaminio trūkumo, ir priskiria šią atsakomybę šio produkto gamintojui.
- 26 „Žalos“, „trūkumo“ ir „gaminio“ sąvokos apibrėžiamos atitinkamai direktyvos 9, 6 ir 2 straipsniuose. „Gamintojo“ sąvoka apibrėžta direktyvos 3 straipsnyje. Pagal šios nuostatos 1 dalį ji reiškia gaminio gamintoją. Tos pačios nuostatos 2 dalis „gamintojo“ sąvokai priskiria asmenį, importuojantį gaminį į Bendriją. Pagal direktyvos 3 straipsnio 3 dalį, jei negalima nustatyti gamintojo, juo yra laikomas tiekėjas, nebent jis per protingą laiką informuoja nukentėjusįjį apie tai, kas jam patiekė gaminį.
- 27 Priežastys, dėl kurių buvo svarbu nustatyti gamintojo atsakomybę, aiškinamos direktyvos pasiūlymo (dokumentas KOM(76) 372 galutinis (OL C 241, p. 9)) aiškinamojo memorandumo 1 straipsnio e punkte, kurį nurodė ir Danijos vyriausybė. Motyvai, nurodomi šio pasiūlymo 1 ir 3 straipsniuose, iš esmės be pakeitimų tapę direktyvos 1 ir 3 straipsniais, galėtų būti reziumuojami taip.
- 28 Net ir pripažįstant, kad galimybė nustatyti tiekėjo atsakomybę už gaminį su trūkumais palengvintų nukentėjusių asmenų iškeltų bylų nagrinėjimą, pastebėtina, kad šis palengvinimas brangiai kainuotų, nes visų tiekėjų įpareigojimas apsidausti nuo tokios atsakomybės lemtų didelį gaminių pabrangimą. Be to, šis palengvinimas

lemtų ieškinių daugėjimą, nes tiekėjai savo ruožtu atgręžtine tvarka pateiktų reikalavimus savo tiekėjams ir taip toliau iki gamintojo. Turint omenyje, kad dažniausiai tiekėjai tik perparduoda nusipirktą produktą ir tik gamintojai turi galimybę pakeisti jo kokybę, manoma, kad atsakomybę už gaminius su trūkumais svarbu nustatyti tik gamintojų atžvilgiu.

29 Iš šių argumentų matyti, kad direktyvoje numatoma teisinė sistema, kai atsakomybė už gaminių su trūkumais padarytą žalą iš esmės priskiriama gamintojui ir tik tam tikrais ribotais atvejais – importuotojui bei tiekėjui, buvo pasirinkta tik įvertinus skirtinguose gamybos ir prekybos grandies lygmenyse veikiančių ūkio subjektų vaidmenis.

30 Priešingai nukentėjusiųjų ir Danijos vyriausybės nurodytam argumentui, direktyvos 1 ir 3 straipsniai reglamentuoja ne tik gamintojo atsakomybę už gaminių su trūkumais, bet ir nustato iš visų gamyboje ir prekyboje dalyvaujančių specialistų tą, kuris turėtų priimti direktyvos nustatytą atsakomybę.

Dėl gamintojo atsakomybės be kaltės perkėlimo tiekėjui pagal direktyvą

31 Pirmos grupės klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinę taisyklę, pagal kurią atsakomybė be kaltės, kurią direktyva nustato ir priskiria gamintojui, be apribojimų nustatoma tiekėjui.

- 32 Šiuo klausimu būtina konstatuoti, kad atsakingi asmenys, kuriems nukentėjusysis gali pareikšti ieškinį, remdamasis direktyvoje numatyta atsakomybės sistema, yra apibrėžti direktyvos 1 ir 3 straipsniuose (žr. šio sprendimo 29 ir 30 punktus).
- 33 Kadangi, kaip buvo priminta šio sprendimo 23 punkte, direktyva siekia visiškai suderinti ja reglamentuojamus dalykus, jos 1 ir 3 straipsniuose nurodytų atsakingų asmenų sąrašas turi būti laikomas baigtiniu.
- 34 Direktyvos 3 straipsnio 3 dalis numato tiekėjo atsakomybę tik tokiu atveju, jei neįmanoma nustatyti gamintojo. Įstatymo Nr. 371 10 straipsnyje nustatydamas, kad tiekėjas tiesiogiai nukentėjusiesiems atsako už gaminio trūkumus, Danijos įstatymų leidėjas išplėtė atsakingų asmenų, kuriems nukentėjusysis turi teisę pareikšti ieškinį pagal direktyvoje numatytą atsakomybės sistemą, sąrašą už joje nustatytų ribų.
- 35 Danijos vyriausybė nurodė, kad nacionalinės teisės aktai nenustato tiekėjui atskiros atsakomybės, nes jis atsako nukentėjusiesiems tik tiek, kiek gali būti atsakingas gamintojas, kuriam jis gali pareikšdamas ieškinį pateikti atgėžtinį reikalavimą. Taigi, tiekėjo situacija tampa panaši į garanto atsakomybę.
- 36 Šis elementas nėra lemiantis. Šio nacionalinės teisės akto įtvirtinta sistema ne tik užkrauna tiekėjui atsakomybę, kurią Bendrijos teisės aktų leidėjas manė esant nepagrįstą (žr. šio sprendimo 28 punktą), bet ir skatina tiesioginių ieškinių daugėjimą, ko būtent ir siekiama išvengti direktyvos 3 straipsnyje numatytomis

sąlygomis suteikiant nukentėjusiajam teisę pareikšti ieškinį tiesiogiai gamintojui (žr. šio sprendimo 28 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* 40 punktą).

- 37 Iš to darytina išvada, kad direktyva turi būti aiškinama taip, jog ji draudžia nacionalinę taisyklę, pagal kurią atsakomybė be kaltės, kurią direktyva nustato ir priskiria gamintojui, be apribojimų nustatoma tiekėjui.
- 38 Danijos vyriausybė vis dėlto teigia, kad direktyvos 13 straipsnis, pagal kurį ši direktyva neturi įtakos nukentėjusio asmens teisėms, kuriomis jis gali remtis pagal įstatymu reglamentuojamas sutartinės ar deliktinės atsakomybės nuostatas, galėtų būti tinkamas teisinis pagrindas direktyvoje gamintojui nustatytą atsakomybę taikyti tiekėjui.
- 39 Šiuo klausimu būtina priminti, kad minėtuose sprendimuose *Komisija prieš Prancūziją* (21 punktas), *Komisija prieš Graikiją* (17 punktas) ir *González Sánchez* (30 punktas) Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs direktyvos tekstą, tikslą ir sistemą, nusprendė, kad direktyvos 13 straipsnis neturėtų būti aiškinamas kaip paliekantis valstybėms narėms galimybę palikti galioti bendrą atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemą, kuri skiriasi nuo numatytos direktyvoje.
- 40 Danijos vyriausybė nori, kad ši teismo praktika būtų išnagrinėta iš naujo, atsižvelgiant į deklaraciją dėl 3 ir (13) straipsnių, nurodytą 1985 m. liepos 25 d. Ministrų tarybos susitikimo protokolo 2 punkte, pagal kurį šie straipsniai

nedraudžia, kad kiekviena valstybė narė galėtų savo nacionalinės teisės aktuose nustatyti taisykles dėl tarpininkų atsakomybės.

- 41 Grįsdama nacionalinės taisyklės, pagal kurią tiekėjas atsako kaip gamintojas, įtvirtintos teismų praktikoje iki direktyvos įsigaliojimo ir patvirtintos tik direktyvą perkeliančiu įstatymu, palikimą galioti, Danijos vyriausybė taip pat nurodo šio protokolo 16 punkte esančią deklaraciją, kurioje Taryba išreiškė „siekį, kad valstybės narės, kurios šiuo metu vartotojų apsaugai taiko palankesnes normas nei numatytos direktyvoje, nepasinaudotų direktyvoje siūlomomis galimybėmis, kad sumažintų šią apsaugą“.
- 42 Šiuo klausimu, pirma, būtina priminti, kad jeigu Tarybos protokole įrašyta deklaracija nėra nurodyta antrinės teisės nuostatoje, į tokią deklaraciją neturėtų būti atsižvelgiama aiškinant šią nuostatą (žr., pavyzdžiui, 1991 m. vasario 26 d. Sprendimo *Antonissen*, C-292/89, Rink. p. I-745, 18 punktą ir 2000 m. birželio 8 d. Sprendimo *Epson Europe*, C-375/98, Rink. p. I-4243, 26 punktą).
- 43 Antra, abi Danijos vyriausybės nurodytos deklaracijos negali pateisinti direktyvoje nurodytų atsakingų asmenų sąrašo pakeitimo priešingai direktyvos tekstui ir jo sistemai. Jomis ypač negalima remtis, siekiant leisti valstybėms narėms taikyti tiekėjui atsakomybę, kurią direktyva priskiria gamintojui, kitais nei 3 straipsnio 3 dalies baigtiniame sąrašė numatytais atvejais.

- 44 Dėl Danijos vyriausybės argumento, kad toks direktyvos aiškinimas Danijoje gali sumažinti vartotojų apsaugos lygį, būtina pažymėti, kad galimas direktyva įtvirtintos atsakomybės išplėtimas tiekėjų atžvilgiu priklauso Bendrijos teisės aktų leidėjo kompetencijai, kuris atitinkamu atveju turėtų pakeisti atitinkamas nuostatas.
- 45 Šiomis aplinkybėmis į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pirmos grupės klausimus būtina atsakyti, kad direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinę taisyklę, pagal kurią atsakomybė be kaltės, kurią direktyva nustato ir priskiria gamintojui, nustatoma tiekėjui kitais nei 3 straipsnio 3 dalies baigtiniame sąraše numatytais atvejais.

Dėl gamintojo kaltės atsiradusios atsakomybės perkėlimas tiekėjui

- 46 Antros grupės klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar direktyva draudžia nacionalinę taisyklę, pagal kurią tiekėjas privalo be jokių apribojimų atsakyti už gaminio su trūkumais dėl gamintojo kaltės padarytą žalą.
- 47 Šiuo klausimu būtina priminti, kad minėtuose sprendimuose *Komisija prieš Prancūziją* (22 punktas), *Komisija prieš Graikiją* (18 punktas) ir *González Sánchez* (31 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, jog direktyvos 13 straipsnis turi būti

aiškinamas taip: šia direktyva įtvirtinta sistema nepašalina kitų sutartinės ar deliktinės atsakomybės sistemų taikymo tiek, kiek jos grindžiamos skirtingais pagrindais, pavyzdžiui, paslėptų trūkumų garantija arba klaida.

- 48 Šiomis aplinkybėmis į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antros grupės klausimus būtina atsakyti, kad direktyva turi būti aiškinama taip: ji nedraudžia nacionalinės taisyklės, pagal kurią tiekėjas privalo be jokių apribojimų atsakyti už dėl gamintojo kaltės padarytą žalą.

Dėl sprendimo veikimo ribojimo laike

- 49 Tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nesutiktų su Danijos vyriausybės siūlomu direktyvos aiškinimu, nukentėjusieji ir Danijos vyriausybė paprašė Teisingumo Teismo apriboti sprendimo galiojimą laike. Grįsdami šį prašymą jie nurodė rimtas pasekmes teisiniam saugumui ir didelius nukentėjusiųjų finansinius nuostolius, kuriuos sprendimas galėtų sukelti nukentėjusiesiems daugelyje bylų, susijusių su atsakomybe už gaminius su trūkumais, kurios buvo išspręstos po direktyvos įsigaliojimo.

- 50 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Bendrijos teisės normos išaiškinimas, kurį pateikia Teisingumo Teismas, įgyvendindamas EB 234 straipsniu jam suteiktą teisę, jei reikia, paaiškina ir patikslina šios normos prasmę ir turinį, kaip ji turėtų būti suprantama ir taikoma nuo jos įsigaliojimo momento. Iš to darytina išvada, kad taip išaiškintą normą teisėjas gali ir turi taikyti net teisiniamis santykiams, atsiradusiems

ir susidariusiems prieš sprendimą, kuriame išnagrinėtas prašymas dėl išaiškinimo, jei yra įvykdytos sąlygos, leidžiančios kompetetingiems teismams pareikšti ieškinį, susijusį su minėtos normos taikymu (žr. visų pirma 1988 m. vasario 2 d. Sprendimo *Blaizot*, 24/86, Rink. p. 379, 27 punktą ir 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 141 punktą).

51 Šiuo klausimu būtina priminti, kad tik išimtiniais atvejais Teisingumo Teismas gali, taikydamas bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris yra Bendrijos teisės sistemos dalis, apriboti suinteresuotųjų asmenų galimybę pasinaudoti jo išaiškinta norma, ginčijant sąžiningai nustatytus teisinius santykius. Kad būtų nuspręsta dėl tokio apribojimo, turi būti patenkinti du esminiai kriterijai, t. y. didelis suinteresuotųjų asmenų sąžiningumas ir rimtų pasekmių rizika (žr. visų pirma 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Vroege*, C-57/93, Rink. p. I-4541, 21 punktą ir 2000 m. spalio 12 d. Sprendimo *Cooke*, C-372/98, Rink. p. I-8683, 42 punktą).

52 Būtina pastebėti, kad Įstatymo Nr. 371 11 straipsnio 3 dalyje Danijos įstatymo leidėjas pasinaudojo ieškinio dėl atgręžtinio reikalavimo mechanizmu, žinomu daugelyje teisinių sistemų, ir numatė, kad tiekėjui, kuris atlygino nukentėjusiesiems žalą, atsiradusią dėl gaminio su trūkumais, pereina nukentėjusiojo reikalavimo teisės gamintojo atžvilgiu. Todėl būtina konstatuoti, kad pagal bendrąją taisyklę tiekėjas, pripažintas atsakingas nukentėjusiojo atžvilgiu, turi galimybę gauti kompensaciją iš gamintojo tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina teisinį saugumą.

53 Šiomis aplinkybėmis, kadangi nėra būtina nustatyti, ar tiekėjas turi, ar neturi teisės pareikšti ieškinį nukentėjusiajam, kuriam žala buvo atlyginta anksčiau, ir nagrinėti klausimo dėl didelio sąžiningų suinteresuotųjų asmenų skaičiaus, prašymas, kurį pateikė nukentėjusieji ir Danijos vyriausybė, nepateikdami jokio jų teiginius

pagrindžiančio įrodymo, kad, jei šio sprendimo veikimas nebus apribotas laike, dėl jo galėtų kilti rimtų problemų, yra atmestinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 54 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo turi būti aiškinama taip:

- ji draudžia nacionalinę taisyklę, pagal kurią atsakomybė be kaltės, kurią direktyva nustato ir priskiria gamintojui, nustatoma tiekėjui kitais nei 3 straipsnio 3 dalies baigtiniame sąraše numatytais atvejais.

- ji nedraudžia nacionalinės taisyklės, pagal kurią tiekėjas privalo be jokių apribojimų atsakyti už dėl gamintojo kaltės padarytą žalą.

Parašai.